

Bölüm 4

ORTAOKUL DÖNEMİ ÇOCUK ŞARKILARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ¹

Ozan GELEN²
Esin UÇAL CANAKAY³

GİRİŞ

Ortaokul dönemi, öğrencilerin bulunduğu yaş aralığı açısından, fizyolojik ve psikolojik değişimler ve bu değişimlerin yol açtığı bazı sıkıntıların yaşandığı ergenlik dönemine denk gelmektedir. Ülkemizde ortaokul dönemi genel olarak 11 yaşında başlamakta ve öğrenciler 14 yaşına geldiklerinde ise ortaokul serüveni sonlanmaktadır. Bu yaş aralığı, ergenliğin erken ergenlik evresinin tamamını kapsamaktadır. Bu evre içerisinde bulunan çocukların yaşadığı fiziksel değişiklikler, duygu durum değişiklikleri ve beğenilme gereksinimleri öğretmenler tarafından dikkate alınması gereken önemli bir konudur.

Ergenlik döneminde insan vücudunda çeşitli değişiklikler gözlemlenir. Bu değişikliklerden biri larenks bölgesinde gerçekleşen ses tellerinin büyümesi ve gelişmesidir. Bu değişime ergenlik döneminde erkeklerde testosteron, kızlarda ise östrojen hormonu üretiminin artması neden olmaktadır. Buna bağlı olarak bireylerin sesleri mutasyon (değişim) geçirir. Ses tellerinde gerçekleşen büyüme genel olarak erkeklerde 1cm., kızlarda ise 3-4 mm. olarak gözlemlenmektedir (Cevanşir & Gürel, 1982, s. 48). Bu değişim, erkek ve kız seslerinde pestleşmeye neden olur. Erkek ve kız ergen seslerinde yaşanan bu pestleşme genellikle erkeklerde bir oktava kadar, kızlarda ise 1/3 oktav kadar görülmektedir.

Mutasyon dönemine giren kız çocuk seslerinde süreç erkeklerinki kadar sancılı geçmemekle birlikte hemen hemen benzer değişimler gözlemlenmektedir. Her ne kadar mutasyon dönemi erkek çocuklarda daha belirgin seyretse de kız

¹ Bu çalışma, Ozan Gelen'in Dr. Öğr. Üyesi Esin Uçal Canakay'ın danışmanlığında yürüttüğü 2023 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmış olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bilim Uzmanı, ozangelen@gmail.com, ORCID iD: 0009-0006-1805-0710

³ Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi AD, esin.canakay@deu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-2476-8287

çocuklarda da benzer semptomlar gözlemlenebilmektedir. Bu dönemde kız çocuklarında da erkek çocuklarında olduğu gibi ses kısılmalarının görülebilmesi mümkündür.

Bartneck'e göre çocuk ses aralıkları bu dönemde düzensizdir ve ses aralıkları önemli ölçüde kısılmaktadır. Çocuk sesleri parlaklığını yitirir ve düzensizleşir, tiz ve yüksek aralıktaki sesler daha çok falsetto olarak kendini gösterir. Mutasyon evresinde yaşanan ses düzensizlikleri nedeniyle ergenler, arkadaşları tarafından alay konusu olabilmekte ve bu durum özgüven problemlerine neden olabilmektedir. Ayrıca konuşma sesindeki değişimler ve düzensizlikler nedeniyle çocuklar şarkı söylemekten çekinebilmektedir (Bartneck, 2016, s. 22).

Ortaokul döneminde çocuk sesleri, mutasyon süreci içerisinde bulunduğundan ses özellikleri saptanmalı ve eğitimler bireylerin ses özelliklerine göre sürdürülmelidir. Bu dönemde uygulanacak olan ses eğitimleri profesyoneller tarafından dikkatle yürütülmelidir. Bireylerin ses özelliklerine göre ilerlemeyen eğitim süreçleri bireylerin ses sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmekte ve ses rahatsızlıklarına yol açabilmektedir. Ses eğitimi uygulayacak öğretmenler, çocukların buldukları yaş, mutasyon dönemine bağlı özellikler ve ses aralıklarını gözeterek eğitim sürecini ilerletmelidir.

Ortaokul müzik eğitiminde titizlikle ele alınması gereken bir diğer önemli konu şarkı seçimi ve şarkı öğretimidir. Müzik derslerinde seslendirilecek şarkıların, hedeflenen kazanım ve amaçlar ile yaş grubuna uygun olacak biçimde belirlenmesi gerekmektedir. Derslerde kullanılması planlanan şarkıların seçiminde önemli rol oynadığı düşünülen özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- Prozodi
- Ölçü sistemi
- Tempo
- Şarkının müzikal işaretleri
- Şarkının Formu
- Şarkının ritmik yapısı
- Şarkının ses aralığı

Prozodi kelimesi Yunanca “pros (ona göre) ve ode (şarkı)” kelimelerinden türemiştir. Prosodion aynı zamanda eski Yunan şarkılarına verilen addır. Prozodi uzun, kısa, güçlü ve zayıf heceler ile ezgi arasındaki uyum olarak ifade edilebilir. Aynı zamanda ezgiler ve şarkı sözleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim dalıdır (Sun, 1997, s. 63, aktaran Tuğcular, 2015, s. 9).

Müzik eserleri basit, bileşik ve karma ölçü sistemleri kullanılarak bestelenmektedir. Bazı şarkılar ölçü sistemleri nedeniyle öğrencilere öğrenme,

seslendirme ve sunma açısından kolaylıklar sağlamaktadır. Öğrenciler tarafından daha karmaşık olarak algılanan ölçü sistemlerinde yazılmış şarkıların öğrenimi ve performansında öğrenciler zorlanabilmektedir. Müzik eğitimcilerinin öğrencilerin nota eğitimi almış veya almamış olduğunu gözetmeksizin daha çok basit ölçü sistemlerinin kullanıldığı şarkıları seçmesi öğrencilerin şarkıları daha çabuk kavramasını sağlamaktadır. Aksi durumda öğrencilerin seviyelerine göre anlaşılması daha güç olan ölçü sistemlerinde yazılmış şarkıların seçilmesi öğrencilerin şarkı eğitimine ve müzik derslerine olan tutumlarında olumsuz yansımalar geliştirebileceği düşünülmektedir (Akıncı, 2019, s. 3475).

Tempo, müzik eserinin hızıdır. Müzik teorisinde ölçülmesi ve müzik eserleri arasında kavramın kıyaslaması kolay olduğu için en çok araştırılan alanlardan biridir (Oakes, 2000, s. 541). Müzik eserlerinde tempo; presto, allegro, moderato, andante, adagio gibi hız terimleriyle ifade edilmektedir. Eserlerin, üzerinde belirtilen hız terimleri doğrultusunda, tempoyu aksatmadan şarkı sözlerini doğru ritmik yapılar ile doğru telaffuz ederek söylemek, öğrencilerin ritm duygusunun gelişmesinin yanında dil gelişimlerine de katkı sağlamaktadır.

Şarkılar bestecilerinin belirlediği müzikal akış ve duyguları yansıtabilmesi için müzikal işaretler içermektedir. Bu işaretler şarkının dönüş yerlerini, tekrarlarını, bitiş yerini, nüanslarını belirtmektedir. Öğrencilerin bu işaretlere uygun olarak şarkıyı seslendirmesi eserin doğru öğrenilmesi, sunulması ve öğrencinin performansını kurallara uygun biçimde gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Bestecilerin yarattığı müzikal akışı ve duyguyu dinleyiciye yansıtmak için müzikal işaretlere uyularak eserin seslendirilmesi önemli bir durumdur.

Şarkılar yapısal olarak bazı kurallar bütününe göre oluşturulur. Müzikte yapı en basit haliyle; sanatçının kullandığı materyali bir düzen dahilinde sunmasıdır. Müzikte form, sunulması istenen müzik fikirlerinin belirli kurallara dayanarak birbirleriyle bağlantılandırılması şeklinde tanımlanabilmektedir (Şensoy, 1992, s. 2). Müzik eserlerinde biçimin karşılığı Eren'e (2007, s. 5) göre "*Bestecinin kurgusu; ele aldığı malzemeleri birbiriyle ilişki içerisine sokarak meydana getirdiği düzen veya yapıdır*". Eserlerin biçimini bilerek dinlemek veya seslendirmek eserin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Müzik eserlerinin bestelenmesinde en önemli konulardan biri de formun belirlenmesi ve form kurallarına bağlı olarak müzik eserinin yaratılması durumudur. Besteleme aşamasında uygun biçim ve form yapılarının kullanılması, müzik eserlerinin evrensel müzik kurallarına uygun eserler olmasına olanak tanımaktadır.

Form ve biçim açısından tutarlı olan şarkılar çocukların öğrenmesi açısından daha kolay olabilmektedir. Müzik eğitimcilerinin müzikal cümlelerin şarkı sözleri ile dengeli yapıda olan şarkıları kullanması müzik derslerinin daha verimli geçmesi adına daha uygun olabileceği düşünülmektedir (Akıncı, 2019, s. 3476).

Şarkılardaki ritmik yapılar öğrencilerin şarkıları rahat seslendirebilmesi ve öğrenebilmesi açısından büyük öneme sahiptir. Müzik eğitimcilerinin şarkı seçimi yaparken eserlerin ritmik yapılarına dikkat etmesi gerekmektedir. Öğrencilerin seviyesine uygun, yalın, anlaşılabilir ritmik yapılara sahip şarkıların seçilmesi öğrencilerin derse katılımını artırabilir ve dersin daha keyifli geçmesini sağlayabilir. Anlaşılması zor ve öğrencilerin seviyesinin üzerinde ritmik yapılara sahip olan şarkıların ise öğrencilerin şarkıları öğrenebilmesi ve derse katılımları açısından olumsuz etkiler yaratabileceği düşünülmektedir.

Şarkıların tonaliteleri ve ses sınırları müzik eğitimcilerinin şarkı seçimi yaparken dikkat etmesi gereken en önemli konulardan biri olarak görülmektedir. Öğrencilerin yaşlarına ve ses aralıklarına uyan şarkıların seçilmesi, öğrencilerin şarkıyı seslendirmesinde ve öğrenmesinde kolaylık sağlayacak ve performanslarını olumlu yönde etkileyecektir. Yaş grubuna uygun olmayan, ses sınırı geniş olan şarkılar öğrencilerin şarkıyı öğrenmelerini ve performanslarını sınırlayarak olumsuz yönde etkiler yaratacaktır. Bu durum öğrencilerin derse olan ilgisini ve ders sürecinin istendik yönde işlenmesini engelleyebilmektedir. Yaş grubuna uygun olmayan, ses sınırları öğrencilerin ses sınırlarından daha geniş aralıkta yazılmış şarkılar, öğrencilerin ses sağlığını olumsuz etkileyebilmekte; ses tellerinde nodül, polip veya kist gibi ses sağlığı problemlerine yol açabilmektedir.

Ortaokul eğitimi görmekte olan çocukların erken ergenlik dönemi içerisinde bulunduğu gözletildiğinde çocukluk döneminin diğer evrelerine göre beğeni kavramlarının daha değişken olduğu gözlemlenebilmektedir. Genel olarak bu dönemde sosyal çevre, arkadaşlar ve kitle iletişim araçlarından duydukları ve dinledikleri şarkıları beğendikleri ve benimsedikleri gözlemlenmektedir. Bu şarkılar genel olarak popüler müzik endüstrisi tarafından tüketiciye sunulan şarkılar olarak düşünülebilir. Öğrenciler arkadaş çevresinde kabul görmek ve beğenilmek için arkadaş çevrelerinde popüler olan ya da arkadaş grubunda lider kişilerin dinlediği popüler şarkıları ve sosyal medyada popüler müzik endüstrisi tarafından öne çıkarılmış şarkıları dinlemektedirler. Şarkıları sevmeseler bile arkadaş grubu seviyor ise kabul görülmek ve beğenilmek, dışlanmamak adına öğrenciler arkadaşlarının dinlediği şarkıları seviyormuş gibi görünmektedirler. Söz konusu durum yalnızca popüler müzik şarkıları açısından değil, müzik derslerinde kullanılan çocuk şarkıları için de gözlemlenebilmektedir.

Öğrenciler okul dışında örneğin bir televizyon reklamında, izlediği bir dizi filmde ilgilerini çeken, beğendikleri sözlü müzik eserleri olduğunda büyük bir öğrenme isteği ile öğretmenlerine bu şarkıları öğrenmek istediklerini söyleyebilmektedirler. Öğrencilerin motive olmaları, şarkı öğretimi için istekli ve hazır durumda olmalarının müzik eğitimcileri tarafından izlenmesi önemlidir. Çünkü öğrencilerin şarkı öğrenme ve söyleme taleplerinin dikkate alınması ve eğitimler tarafından değerlendirilmesi, dersin akışı ve kazanımların sağlanması açısından fayda sağlayabilmektedir (Akıncı, 2018, s.702).

Maruz kalınan olumsuz ifade, cümle ve kelimeler hafızaya, insani duygulara, vücut kimyasına büyük zararlar verebilmekte ve insan sağlığını bozabilmektedir. Tek bir olumsuz kelime veya ifade, güçlü ve olumsuz etkiler bırakabilmektedir (Newberg & Waldman, 2012, s. 16). Günlük hayatta kullandığımız ya da maruz kaldığımız olumlu kelimeler ve cümleler insanlara iyileştirici etkiler sunarken, olumsuz kelime veya cümle öbekleri insanları olumsuz olarak etkilemekte, olumsuz düşünce ve davranışlara itebilmektedir.

Son yıllarda dünya çapında yükselişe geçen rap müzik türü, ortaokul çocukları tarafından çokça dinlenmekte ve sevilmektedir. Günümüzde rap müzik türündeki şarkıların sözlerine bakıldığında içlerinde isyan, küfür, cinsellik, alkol, uyuşturucu, şiddet, dünya çapında markalar, ekonomik zenginlik gibi konuların bolca geçtiği görülmektedir. Arslan ve Kırlioğlu (2019, s. 842), rap müzik dinlemenin bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini ilgili literatür ışığında ele alıp tartışarak, rap müzik türünü dinleyen bireylerde alkol, uyuşturucu kullanımı ve saldırgan davranışlarda bulunma eğilimlerinin görüldüğü ifade edilmektedir. Took ve Weiss'in (1994) yaptığı bir başka araştırma rap müzik ile alkol ve uyuşturucu kullanımı arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit etmişlerdir. Took ve Weiss'in yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre, heavy metal ve rap müzik dinlemeyi tercih eden ergenlerin okul notlarının daha düşük olduğu, okul yaşantılarının problemlili olduğu, cinsel eylemlerde bulunma, uyuşturucu ve alkol kullanımına eğilim gösterme gibi davranışların başladığı gözlemlenmiştir.

Bu bilgiler ışığında ergenlerin dinledikleri şarkılarda maruz kaldıkları sözlerin, eğilimleri ve davranışları üzerinde ne kadar önemli olduğu açıkça ortadadır. Ortaokul derslerinde kullanılan şarkıların sözleri iyi analiz edilmeli ve olumsuzluk içermeyen şarkılar seçilmelidir. Ders içeriklerinde yer verilecek şarkılarda çocukları pozitif tutum ve davranışlara yönlendirecek şarkılar özenle belirlenmelidir. Kişilik ve kimliğini arayan ergenlik döneminde bulunan ortaokul çocukları için şarkı seçimi konusunun ne denli büyük önem taşıdığı göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı; ortaokul müzik öğretmenlerinin görüşlerine

dayalı olarak en beğenilen çocuk şarkılarının belirlenmesi, bu şarkıların ortak özelliklerinin saptanması ve eğitim müziği besteciliğine ilişkin önerilerin ortaya konması olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda ortaokul müzik derslerinde;
 - a. En çok beğenilen çocuk şarkıları ve bunlar arasında ilk beş şarkı hangisidir?
 - b. En çok beğenilen çocuk şarkıları; yer verilen konular ve besteleme teknikleri bakımından hangi yapısal ve biçimsel özelliklere sahiptir?
2. Ortaokul müzik öğretmenlerinin öğrencilerin şarkılarda en çok zorlandıkları yönler hakkında görüşleri nelerdir?
3. Ortaokul müzik öğretmenlerinin şarkı seçimine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Ortaokul müzik öğretmenlerinin şarkı seçiminde ders kitabı dışında kaynak kullanmaya ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Ortaokul müzik öğretmenlerinin çocuk şarkısı besteleme tekniklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Ortaokul müzik öğretmenlerinin derslerinde son yıllarda yeni bestelenmiş çocuk şarkıları ve klasikleşmiş çocuk şarkılarına yer verme durumları nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerine göre modellenmiştir. Nitel araştırma yöntemleri, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008, s. 39). Araştırmada görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Görüşme tekniği, araştırmacıya görüşme yapılan kişinin, görüşülen konu ile ilgili bakış açıları, düşünce ve tecrübelerini derinlemesine aktarmasını sağlarken, görüşülen kişiye de aracı olmaksızın ilk elden kendisini ifade etme fırsatı sunmaktadır (McCracken, 1988, s. 9).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 öğretim yılında İzmir iline bağlı ilçelerdeki ortaokullarda görev yapan otuz müzik öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında tarafsız şekilde örneklem seçimi yapmak amacıyla basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. Tesadüfi örnekleme uygulamasında belirlenen tüm birimler listelenir ve listeden rastgele seçimler yapılır. Tesadüfi örnekleme seçim yapılacak tüm birimler eşit şansa sahiptir.

(Kılıç, 2013, s. 45). Bu araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı'nın resmi web sayfası üzerinden erişilen İzmir ilinin otuz ilçesinde bulunan tüm okullar saptanmış ve her ilçeden bir okul seçilmiştir. Bu okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin belirlenmesiyle çalışma grubu oluşturulmuştur. Tesadüfi örnekleme yolu ile belirlenen okullar Tablo 1'de, çalışma grubunun demografik özellikleri ise Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 1. Tesadüfi Örnekleme Yoluyla Belirlenen Okullar			
İlçeler	Belirlenen Ortaokullar	İlçeler	Belirlenen Ortaokullar
Aliağa	Atatürk Ortaokulu	Karaburun	Karaburun Ortaokulu
Balçova	Başöğretmen Atatürk Ortaokulu	Karşıyaka	Fevzipaşa Ortaokulu
Bayındır	Kazım Dirik Ortaokulu	Kemalpaşa	Merkez Cumhuriyet Ortaokulu
Bayraklı	Nedret İlhan Keten Ortaokulu	Kınık	Gaziosmanpaşa Ortaokulu
Bergama	Mualla Ersezgin Ortaokulu	Kiraz	Cevizli Ege Bölgesi Sanayi Odası Ortaokulu
Beydağ	80. Yıl Aşağı Aktepe Ortaokulu	Konak	Güzelyalı Ortaokulu
Bornova	Suphi Koyuncuoğlu Ortaokulu	Menderes	Süleyman Çevik Ortaokulu
Buca	İsmet Yorgancılar Ortaokulu	Menemen	Egekent-2 Ortaokulu
Çeşme	Mehmet Akpınar Ortaokulu	Narlidere	Prof. Dr. Aziz Sancar Ortaokulu
Çiğli	Gülen Kora Ortaokulu	Ödemiş	Birgi Kazımpaşa Ortaokulu
Dikili	Cumhuriyet Ortaokulu	Seferihisar	Müşerref Hepkon Ortaokulu
Foça	Reha Necla Midilli Ortaokulu	Selçuk	Gazi Mustafa Kemal Ortaokulu
Gaziemir	Nevvar Salih İşgören Ortaokulu	Tire	Kurtuluş Ortaokulu
Güzelbahçe	Vali Kazım Paşa Ortaokulu	Torbalı	Şehir Kadir Altuntaş Ortaokulu
Karabağlar	Cemil Midilli Ortaokulu	Urla	İskele Ortaokulu

Tablo 2. Araştırmanın Çalışma Grubunun Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	23	76,7
	Erkek	7	23,3
	Toplam	30	100
Yaşı	25 yaş ve altı	2	6,7
	26-35 yaş arası	6	20
	36-46 yaş arası	13	43,3
	46 yaş üstü	9	30
	Toplam	30	100
Öğrenim durumu	Lisans	27	90
	Yüksek Lisans	3	10
	Doktora	-	-
	Toplam	30	100
Mezun olduğu bölüm	Müzik Öğretmenliği	17	56,7
	Müzik Bilimleri	3	10
	Müzik Teknolojileri	-	-
	Müzik ve Sahne Sanatları	1	3,3
	TMD Konservatuvarı	6	20
	Devlet Konservatuvarı	2	6,7
	Diğer	1	3,3
	Toplam	30	100
Meslekteki görev yılı	1-5 yıl	2	6,7
	6-10 yıl	3	10
	11-15 yıl	6	20
	16-20 yıl	7	23,3
	20 yıl ve üzeri	12	40
	Toplam	30	100
Ortaokulda görev yaptığı yıl	1-5 yıl	2	6,7
	6-10 yıl	4	13,3
	11-15 yıl	7	23,3
	16-20 yıl	8	26,7
	20 yıl ve üzeri	9	30
	Toplam	30	100

VERİ TOPLAMA ARACI

Bu araştırmada çalışma grubunda yer alan öğretmenlere ilişkin kişisel bilgilerin belirlenmesine yönelik hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu ve araştırmanın alt problemlerine ilişkin yanıtların alınabilmesine yönelik hazırlanmış Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlama sürecinde alanyazından faydalanılarak 25 adet açık uçlu soru hazırlanmıştır. Görüşme soruları müzik eğitimi alanında 5 uzmanın görüşüne sunulmuş, alınan uzman görüşleri doğrultusunda 16 soruluk nihai görüşme formu oluşturulmuştur.

VERİ TOPLAMA SÜRECİ VE VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırma Covid-19 pandemisi sürecinde sürdürüldüğü için görüşmelerin online olarak yapılması planlanmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi'nden etik kurul onayı ve İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinlerin alınmasından sonra, çalışma grubuna dahil edilen müzik öğretmenlerine ulaşılarak görüşme planı oluşturulmuş ve görüşmeler online olarak gerçekleştirilmiştir.

Yapılan görüşmelerden elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizi, toplanan verileri açıklayacak kavramlara ulaşmayı amaçlayan analiz biçimidir. İçerik analizinde önce veriler toplanıp kavramsallaştırılmakta, ardından kavramlara göre veriler düzenlenmektedir. Toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektiren içerik analizi, önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 243).

BULGULAR⁴

Araştırmanın bu bölümünde her bir alt probleme ilişkin bulgular; örnek cümleler, frekans ve yüzde değerlerinin verildiği tablolar ve grafikler ile açıklanmıştır.

Öğrenciler Tarafından En Çok Beğenilen Çocuk Şarkılarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi, ortaokul döneminde en çok beğenilen şarkıların müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda saptanması ve bu şarkıların besteleme teknikleri bakımından hangi özelliklere sahip olduğunun belirlenmesine yöneliktir. Birinci alt probleme ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

⁴ Araştırma bulgularının tamamına <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> adresinden ulaşılabilir.

Tablo 3. En Çok Beğenilen Beş Şarkı ve Bu Şarkılara İlişkin Bulgular

Şarkı Adı	Besteci	f	Ton ve Makam Bilgisi	Form Yapısı	Ölçü Sistemi	Konusu	Ses Sınırları
Tebessüm	Fatih Peşmen	16	Sol Major	A+B+C+A1+A	4/4	Mutluluk	Do4-Re5
Çanakkale Türküsü	Anonim	9	Re Hüseyini	A+B	4/4	Kahramanlık-Vatan	Do4-Do5
Yurdumda	Mahir Dinçer	8	Mi Hüseyini	A+B	5/8	Doğa sevgisi	Re4-Do5
Mavi Gezegen	Yavuz Durak	7	Re Major	A+B+A1+B1	4/4	Dünyamız	Re4-Mi5
Bilmece	Yakup Aksoy	6	Sol Minor	A+B+C	12/8	Anne sevgisi	Do4-Re5

Tablo 3'e göre en çok beğenilen çocuk şarkısı *Tebessüm* isimli şarkı sol majör tonunda ve şarkının do4-re5 ses aralığında olduğu gözlemlenmektedir. Şarkı 4/4'lük ölçü sisteminde yazılmıştır ve form yapısı A+B+C+A1+A olarak belirlenmiştir. En çok beğenilen ikinci şarkının *Çanakkale Türküsü* olduğu gözlemlenmektedir. *Çanakkale Türküsü* 4/4'lük ölçü sisteminde ve re hüseyini makamındadır. *Çanakkale Türküsü*'nün form yapısı A+B olarak gözlemlenmektedir. En beğenilen üçüncü çocuk şarkısı ise sözü ve müziği Mahir Dinçer'e ait *Yurdumda* adlı şarkı olarak belirlenmiştir. *Yurdumda*, Türk aksağı da denilen 5/8 ölçü sistemi kullanılarak bestelenmiş bir eserdir. Ayrıca ortaokul kitaplarında yer verilmiş olan *Yurdumda* şarkısı mi karar sesi üzerinden yazılmıştır ve şarkının ses aralığı re4-do5 ses aralığında ve form yapısı ise A+B şeklindedir. En sevilen dördüncü eser Yavuz Durak'a ait *Mavi Gezegen* adlı şarkı olarak belirlenmiştir. *Mavi Gezegen* adlı şarkının re majör tonalitesinde, 4/4'lük ölçü sisteminde ve A+B+A1+B1 yapısında olduğu, re4-mi5 ses aralığında olduğu gözlemlenmektedir. En çok sevilen beşinci şarkı ise Yakup Aksoy'a ait *Bilmece* isimli şarkı olarak belirlenmiştir. Bu şarkının 2015 yılında TRT popüler çocuk şarkıları yarışmasında birincilik ödülü aldığı bilinmektedir. 12/8'lik ölçü sisteminde, sol minör tonunda ve do4-re5 ses aralığında bir şarkıdır. Form yapısı A+B+C şeklindedir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda ortaokul müzik derslerinde öğrenciler tarafından en çok beğenilen şarkı türlerinin neler olduğuna yanıt aranmıştır. Öğretmenlerin verdiği yanıtlar üzerinde her şarkı türüne puan verilerek her birinin aldığı toplam puan

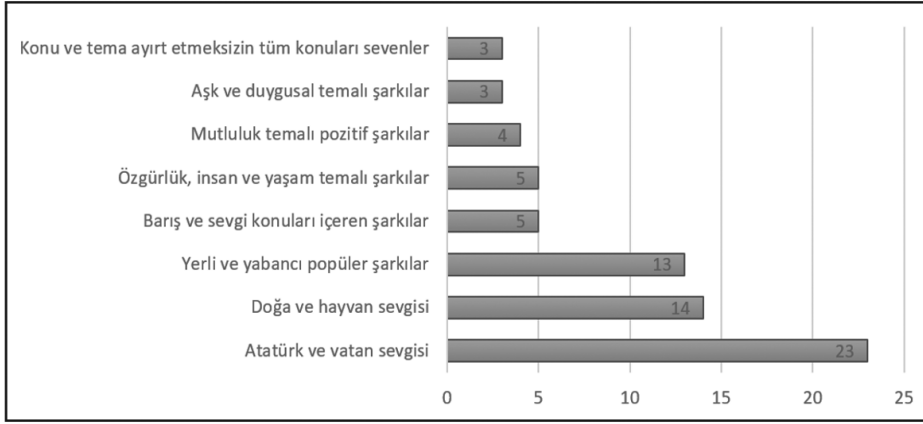
üzerinden yapılan hesaplama ile sıralama yapılmıştır. Tablo 4’te en çok beğenilen şarkı türlerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Ortaokul Müzik Derslerinde En Çok Beğenilen Şarkı Türlerine İlişkin Bulgular	
Şarkı Türleri	Aldığı Puanlar
Yerli ve Yabancı Popüler Şarkılar	274 puan
Halk Türküleri	228 puan
Türk Okul Şarkıları	215 puan
Marşlar	214 puan
Öykünme Şarkılar	202 puan
Aktarma Şarkılar	198 puan
Tekerleme ve Saymacalar	194 puan
Ninniler	142 puan

Tablo 4 incelendiğinde en çok beğenilen şarkı türünün “yerli ve yabancı popüler şarkılar” olduğu, yapılan sıralamada en az beğenilen şarkı türünün ise “ninniler” olduğu görülmektedir. Araştırmada ortaokul müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda en beğenilen şarkı türleri sırasıyla; yerli ve yabancı popüler şarkılar, halk türküleri, Türk okul şarkıları, marşlar, öykünme şarkılar, aktarma şarkılar, tekerleme ve saymacalar, ninniler olarak belirlenmiştir.

Çocuklar tarafından en çok beğenilen beş şarkının şarkı türlerine bakıldığında; Çanakkale Türküsü’nün anonim, Mavi Gezegen, Bilmecce ve Tebessüm adlı şarkıların öykünme şarkı olduğu, Yurdumda adlı şarkının ise Türk okul şarkısı türünde olduğu gözlemlenmektedir.

Ortaokul müzik derslerinde çocukların söylemekten keyif aldığı şarkıların içerdiği konulara ilişkin bulgular grafik ile verilmiştir. Şekil 1’de çocukların söylemekten keyif aldığı şarkıların konuları gösterilmektedir.

Şekil 1. Öğrencilerin müzik derslerinde söylemekten keyif aldığı şarkılarda işlenen tema ve konular

Şekil 1’de öğretmenlerin verdiği yanıtların dağılımına göre öğrenciler tarafından en çok sevilen konular belirtilmiştir. Atatürk ve vatan sevgisi konuları (f=23) %32,9 ile en çok sevilen konular olarak belirlenmiştir. İkinci en çok sevilen konu grubunun (f=14) %20 oran ile doğa ve hayvan sevgisi konuları olduğu gözlemlenmektedir. Birçok tema içeren yerli ve yabancı popüler şarkılar ise (f=13) %18,6 oran ile en çok sevilen üçüncü kategori olarak yer almaktadır. Barış ve sevgi konuları içeren şarkıların (f=5) %7,1 oran ile çocuklar tarafından en çok sevilen dördüncü konu olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca özgürlük, insan ve yaşam temalı şarkıların (f=5) %7,1 oran ile, mutluluk temalı pozitif şarkıların (f=4) %5,7 oran ile, aşk ve duygusal temalı şarkıların (f=3) %4,3 ile sevilen konular arasında olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca müzik öğretmenleri %4,3 oranda (f=3) konu ayırt etmeksizin çalışılan tüm şarkılara severek derse katılım gösteren öğrencilerin olduğunu da belirtmişlerdir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında ortaokul müzik derslerinde sevilen çocuk şarkılarının temposuna ilişkin öğretmen görüşlerinin incelemesi de yer almaktadır. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

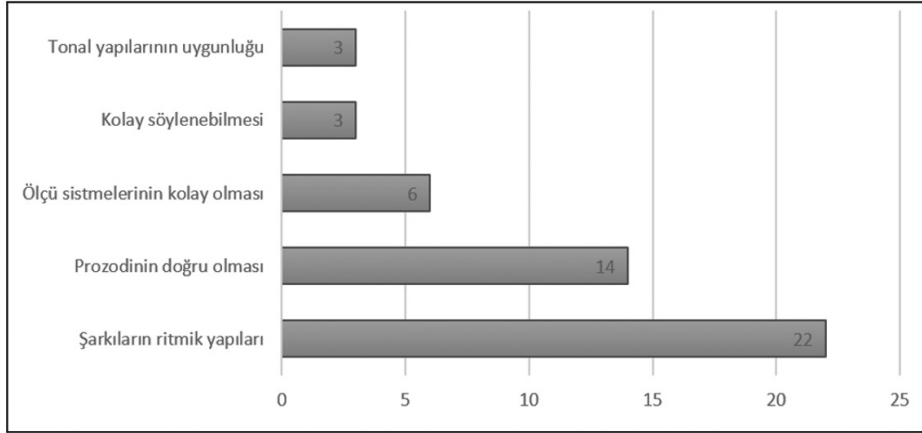
Tablo 5. Ortaokul Müzik Derslerinde Çocuk Şarkılarının Temposuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Hızlı tempolu şarkılar	24	72,8	“Temposu düşük şarkıları sevmiyorlar. Söylerken onları yorduklarını söylüyorlar. Hızlı şarkıların daha enerjik olduğunu söyleyip onları seviyorlar.” “Tüm sınıflarım genel olarak hızlı tempolu şarkıları tercih ediyorlar.” “Kanları kaynıyor, hızlı şarkıları seviyorlar.” “Hızlı tempolu şarkıları seviyorlar, şarkılar yavaş olsa bile hızlandırıyorlar çünkü çok genç ve ergenler, kanları hızlı akıyor yavaşa karşılar.”
Hem hızlı hem yavaş tempolu şarkılar	5	15,2	“Çocuklar için hızlı ya da yavaş tempolu olması farketmiyor. Şarkıyı sevmeleri önemli yani her iki durumda da farketmiyor.” “Hızlı tempolu ya da yavaş tempolu şarkı olarak ayırmıyorlar. Yavaş ya da hızlı tempolu ayırtmeksizin seviyorlar.”
Yavaş tempolu şarkılar	4	12	“Yavaş tempolu şarkılar 7. ve 8. sınıflar tarafından biraz seviliyor.” “Son sınıflar yavaş tempolu, slow şarkıları daha çok seviyorlar. Ergenlikle alakalı olabilir.”
Toplam	33 ⁵	100	

Tablo 5'teki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğuna göre öğrenciler hızlı tempolu şarkıları daha çok sevmektedir (f=24). Öğretmenlerin verdiği yanıtların dağılımına göre Hem hızlı hem yavaş şarkıları seven öğrenciler de bulunmaktadır (f=5). Sadece yavaş tempolu şarkıları seven öğrencilerin olduğunu belirten öğretmenlerin hızlı tempolu şarkıları seven öğrencilerin olduğunu söyleyen öğretmenlere göre çok daha az olduğu görülmektedir (f=4).

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında incelenen bir diğer soru başlığı en çok beğenilen çocuk şarkılarının besteleme teknikleri bakımından hangi ortak özelliklere sahip olduğudur. Bu soruya ilişkin bulgular Şekil 2'de verilmiştir.

⁵ Öğretmenler bu soruda frekans hesaplamasında birden fazla değerlendirilebilecek yanıtlar verdiği için toplam frekans değeri, çalışma grubunda yer alan öğretmen sayısından (n= 30) fazladır.

Şekil 2. Ortaokul müzik derslerinde sevilen şarkıların besteleme teknikleri bakımından ortak özellikleri

Şekil 2’de yer alan bulgulara göre en çok beğenilen çocuk şarkılarının besteleme teknikleri bakımından sahip olduğu ortak özellikleri, şarkılarda kullanılan benzer ritmik yapılar ($f=22$), prozodisinin doğru olması ($f=14$), şarkıların basit ölçü sisteminde olması ($f=6$), sevilen şarkıların kolay söylenebiliyor olması ($f=3$), şarkıların tonal yapılarının öğrencilerin yaş grubuna uygun ve algılanabilir olması ($f=3$) olarak belirlenmiştir.

Ortaokul müzik derslerinde sevilen çocuk şarkılarının tonal ya da makamsal oluşuna ilişkin öğretmen görüşleri de yine birinci alt problem kapsamında incelenmiştir. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Ortaokul Müzik Derslerinde Sevilen Çocuk Şarkılarının Tonal ya da Makamsal Oluşuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Tonal Şarkılar	21	70	“Tonal şarkılar daha kolay olduğu için seviliyor.” “Söylemesi kolay olduğu için tonal şarkılar.” “5. ve 6. sınıflar öğrettiğim herşeyi genel olarak benimseyip sevir. 7. ve 8. sınıflar için durum biraz karışık onları zaptetmek zor. Genel olarak güncel popüler şarkılar dinliyorlar. Genel olarak tonal şarkılar daha çok seviliyor, makamsal şarkılar söylemesi zor olduğu için pek sevilmiyor.” “Tonal şarkılar çünkü yaşlarına uygun ve daha çabuk öğreniliyor ayrıca daha güncel.”

Tablo 6. Ortaokul Müzik Derslerinde Sevilen Çocuk Şarkılarının Tonal ya da Makamsal Oluşuna İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Makamsal Şarkılar	6	20	“Makamsal şarkıları seviyorlar çünkü bu topraklarda doğdukları için daha çok benimsiyorlar.” “Bu ülkede yaşadıkları ve kulak aşinalığı olduğu için makamsal şarkıları daha çok seviyorlar.” “Makamsal şarkılara karşı daha ilgililer ve seviyorlar.”
Tonal ve Makamsal Şarkılar	3	10	“Bence bu konu eşit, çocuklar genel olarak bir şarkıyı beğendi mi ton ya da makam ayırt etmeksizin seviyor.” “Sınıf sınıf bu durum değişiyor fakat genel olarak 7. ve 8. sınıflar hiçbirine ilgi göstermiyor, zorla etkinlik yaptırıyoruz çünkü çocuk şarkılarını öğrenmiyor, bilmiyorlar. 5. ve 6. sınıflarda okumakta olan öğrenciler tonal veya makamsal ayırt etmeden yaşlarına uygun şarkıları seviyorlar.” “Tonal ve makamsal kolay olan tüm şarkıları seviyorlar. Zor ya da sözleri demode gelen şarkıları sevmiyorlar.”
Toplam	30	100	

Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (f=21) öğrencilerin tonal şarkıları daha çok sevdikleri yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Makamsal şarkıların tercih edilme durumunun ise tonal şarkılara göre daha az olduğu gözlemlenmektedir (f=6). Öğretmenlerin yanıtları arasında hem tonal hem de makamsal şarkıları ayırt etmeksizin seven öğrencileri olduğu bilgisi de yer almaktadır (f=3). Yanıtlar arasında ergenlik döneminde olmalarına vurgu yapılarak ortaokul 5. ve 6. sınıflar ile 7. ve 8. sınıfların bu konuda birbirinden farklı tepkiler verdiği bilgisi de dikkat çekmektedir.

Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Öğrencilerin Şarkılarda En Çok Zorlandıkları Yönler Hakkında Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada ikinci alt problem “ortaokul müzik öğretmenlerinin öğrencilerin şarkılarda en çok zorlandıkları yönler hakkında görüşleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Öğrencilerin Şarkılarda En Çok Zorlandıkları Yönler Hakkındaki Görüşleri

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Şarkıların Ses Sınırları	19	48,7	“Sanırım şarkıların ses sınırları erkek öğrencileri ergenlikten ötürü zorluyor.” “Ergenlik döneminde oldukları için genel olarak hepsinde farklı farklı sorunlar oluyor fakat en çok zorlandıkları ve zorlandığımız konu ses genişlikleri.” “Ergenlikte oldukları için özellikle erkek çocuklar ses sınırları geniş şarkılarda zorlanıyor.” “Daha çok ince seslerde zorlanıyorlar, ergenliğe doğru gittikleri için rahat söyleyemiyorlar.”
Şarkıların Ritmik Yapıları	6	15,4	“On altılık ve noktalı sekizlik notaların ve kalıpların kullanıldığı şarkılarda zorlanıyorlar.” “Üçleme içeren şarkıları öğrenirken çok zorlanıyorlar.”
Şarkıların Prozodik Yapıları	5	12,8	“Prozodisi düzgün olmayınca zorlanıyorlar.” “Düzgün prozodi ile yazılmayan şarkılarda kelimeleri anlamlandıramıyorlar. Zamanla yanlış prozodi ile öğrendikleri kelimeleri günlük konuşmalarında bile yanlış telaffuz ediyorlar.”
Tonal ve Ezgisel Yapı	4	10,3	“Tonal yapı içerisinde ton dışı sesler gelince zorlanıyorlar.” “Fazla diyez bemol içeren şarkılar zorluyor.” “Atlama sesler bulunan şarkılar onları zorluyor ve söylerken uyduruyorlar, sesler sıralı şekilde geldiğinde problem yaşamıyorlar.”
Şarkıların uzunlukları	3	7,7	“Uzun şarkıları ezberlemekte zorlanıyorlar.” “Fazla söz barındıran uzun şarkıları söylemekte ve ezberlemekte zorlanıyorlar.”
Ölçü sistemlerinden kaynaklı zorluklar	2	5,1	“Örneğin bazı 9/8’lik, 7/8’lik türküler, Karadeniz türküleri gibi eserlerde zorlanıyorlar.” “Eksik ölçü başlangıçlarda şarkı girişleri sıkıntılı oluyor.”
Toplam	39⁶	100	

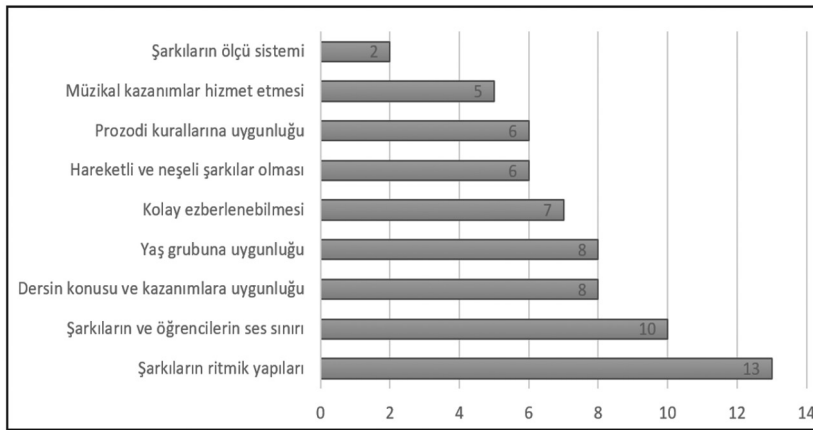
Tablo 7’ye göre ortaokul derslerinde kullanılan şarkıların öğrenilmesinde ve seslendirilmesinde öğrencilerin en çok zorlandığı durumlar altı kategoride incelenmiştir. Mutasyon dönemine bağlı öğrencilerin ses sınırları ve ses

⁶ Öğretmenler bu soruda frekans hesaplamasında birden fazla değerlendirilebilecek yanıtlar verdiği için toplam frekans değeri, çalışma grubunda yer alan öğretmen sayısından (n= 30) fazladır.

değişimlerinden kaynaklı sorunlar (f=19) %51,3 oran ile öğrencilerin en zorlandığı durum olarak gözlemlenmektedir. Şarkılarda kullanılan ritmik yapılar (f=6) %15,4 oran ile öğrencilerin zorlandığı başka bir kategori olarak belirlenmiştir. Derslerde kullanılan çocuk şarkılarının prozodik yapıları (f=5) %12,8, şarkıların tonal ve ezgisel yapılarından kaynaklanan zorluklar (f=4) %7,7, şarkıların uzunluklarından kaynaklanan zorluklar (f=3) %7,7, ölçü sistemlerinden kaynaklanan zorluklar (f=2) %5,1 ortaokul müzik derslerinde kullanılan çocuk şarkılarında öğrencilerin zorluk yaşadığı durumlar olarak belirlenmiştir.

Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Şarkı Seçimine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “ortaokul müzik öğretmenlerinin şarkı seçimine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu alt probleme ilişkin bulgular Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Ortaokul müzik öğretmenlerinin şarkı seçiminde dikkat ettiği özelliklere yönelik görüşleri

Ortaokul müzik öğretmenlerinin derslerinde kullanmak üzere şarkı seçimi yaparken dikkat ettiği özellikler; şarkıların ritmik yapıları (f=13) %20, şarkıların ve öğrencilerin ses sınırları (f=10) %15, dersin konusu ve kazanımlarına uygunluğu (f=8) %12, öğrencilerin yaş grubuna uygunluğu (f=8) %12, kolay söylenebilen ve ezberlenebilen şarkılar olması (f=7) %10,8, hareketli ve neşeli şarkılar olması (f=6) %9, prozodi kurallarına uygunluğu (f=6) %9, müzikal kazanımlara hizmet edebilmesi (f=5) %7,6 ve şarkıların ölçü sistemleri (f=2) %4,6 olarak belirlenmiştir.

Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Şarkı Seçiminde Ders Kitabı Dışında Kaynak Kullanılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi şöyle ifade edilmiştir: Ortaokul müzik öğretmenlerinin şarkı seçiminde ders kitabı dışında kaynak kullanmaya ilişkin görüşleri nelerdir? Araştırmanın bu alt problemine ilişkin bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Şarkı Seçiminde Ders Kitabı Dışında Kaynak Kullanmaya İlişkin Görüşlerine İlişkin Bulgular			
Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Evet kullanıyorum	24	80	<p>“Ders kitabı dışında bir kaynak kullanmak istediğimde genelde internet ortamını kullanıyorum.”</p> <p>“Evet, çok fazla kaynaktan yararlanıyorum, biraz evvel belirttiğim gibi okul kitabını beğenmiyorum.”</p> <p>“Evet yeni nesil okul şarkıları ve müzik öğretmenleri forum ve sitelerinden yararlanıyorum. Bir de eski ve kaliteli müzik kitaplarından yararlanmaktayım.”</p> <p>“Muammer Sun çocuk şarkıları kitabını kullanıyorum.”</p> <p>“Çocuk şarkıları Erol Büyükburç, Ödüllü Çocuk Şarkıları kitabı Ufuk Buyurgan ve Süleyman Tarman kitaplarını kullanıyorum.”</p> <p>“İyi bir kütüphanem var ve birçok kitabım. Hangi birini saysam bilemedim ama ilgilerini çekmiyor. İnternette yeni nesil şarkıları buluyorum.</p> <p>“Çocuklar İçin Müzik”, “Türk Müziği Çocuk Şarkıları 1 ve 2” ile “Yaşamın İçinden Çocuk Şarkıları” yardımcı kaynaklarımdan bazıları.”</p> <p>“İnterneti yardımcı kaynak olarak kullanıyorum.”</p> <p>“Evet. Önceden öğrendiğim ve öğretmek istediğim parçaların sözlerine bazen internette bakıyorum bazen de Youtube üzerinden indirerek karaoke yaptırıyorum. İnterneti ders dışı kaynak olarak kullanıyorum.”</p>
Hayır kullanmıyorum	6	20	<p>“Hayır çünkü ders zamanı yeterli değil.”</p> <p>“Hayır yabancı kaynak kullanmıyorum.”</p> <p>“Ders kitapları dışında kaynak kullanmıyorum. Ders kitapları pek yeterli olmasa da kaynak kullanacak zamanım yok.”</p>
Toplam	30	100	

Öğretmen yanıtlarından elde edilen bulgulara göre büyük çoğunluğun ders kitabı dışında kaynak kullandığı görülmektedir (f=24, %80). Ders kitabı dışında kaynak kullanmadığına ilişkin yanıt veren öğretmenlerin olduğu da görülmektedir (f=6, %20). Ulaşılan bulgular incelendiğinde öğretmenlerin genel olarak ders kitabı dışında alternatif kaynaklara gereksinim duyduğu söylenebilir.

Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Çocuk Şarkısı Besteleme Tekniklerine İlişkin Görüşleri Doğrultusunda Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problem cümlesi “ortaokul müzik öğretmenlerinin çocuk şarkısı besteleme tekniklerine ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu alt probleme ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Çocuk Şarkısı Besteleme Tekniklerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Şarkıların ses sınırlarının öğrenci yaş gruplarına uygunluğu	15	22	“Dikkat edilmesi gereken önemli unsurlardan biri de şarkıların ve öğrencilerin ses genişliğidir.” “Ses aralıkları çok hassas bir konu, mutlaka ses sınırları gözetilerek bestelenmeli.” “Yaş grubu gözetilerek ve ses sınırlarına dikkat edilerek bestelenmeli. Ergenlik döneminde oldukları için ses sınırları şarkılarda çok zorluyor bir formülü olmalı.” “Çocukları zorlayacak ses sınırlarından kaçınılmalı.” “Eğitici olmalı, ses aralıklarında dikkat etmeli.” “Şarkıların ses sınırları mutlaka belirlenmeli.”
Şarkı sözlerinin, öğrenci yaş gruplarına uygunluğu	13	19,1	“Sözleri anlamlı ve yaşlarına uygun olmalı.” “Şarkı sözleri anlamlı ve yaş gruplarına uygun olarak yazılmalı konuyu tam olarak aktarabilmeli.” “Şarkı sözleri seviyelerine uygun ve masum olmalı.” “Melodik, eğlenceli, sözel içeriğinin mutluluk verici olmasına dikkat edilmesi gerekiyor.”
Ritmik yapıların öğrencilerin düzeyine uygunluğu	13	19,1	“Şarkı bestelenirken ritmik yapılara dikkat edilmelidir.” “Ritmik yapılarına dikkat edilmeli.” “Ritmik kalıplar çocukları zorlamayacak kolay yapıda olmalı.” “Çocukları çok zorlayan üçleme, altılama vb... kalıplar çok fazla kullanılmamalı.”
Prozodi kurallarına uygunluğu	8	11,8	“Mutlaka prozodiye dikkat edilmeli.” “Prozodi bakımından düzgün biçimde yazılmalı.” “Yanlış prozodi ile yazılmamalı, çocuklar kelimeleri düzgün telaffuz etmeli.”

Tablo 9. Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Çocuk Şarkısı Besteleme Tekniklerine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Öğrencilerin beğeni ve talepleri	7	10,3	“Güncel müzik türlerine uygun olması güzel olabilir. Örneğin pop, rap gibi formlara da sıcak bakılabilir çünkü bunları seviyorlar.” “Öğrencilerin beğenileri ve sevdiği şarkılar da incelenerek bestelenmeli. Bu şekilde daha çok derse adepte olurlar.” “Öğrenciler temposu hızlı şarkıları daha çok seviyorlar ve hızlı şarkıları talep ediyorlar.”
Ton ve makam kurallarına uygunluğu	7	10,3	“Tonalite kurallarına dikkat edilerek bestelenmeli, tonu veya makamı belli olmalı.” “Çocukların zorlanmayacağı tonlarda, tonal ise Batı müziği tonalite kurallarına, Türk müziği ise makam kurallarına uyularak bestelenmeli.”
Konu ve kazanımlara uygunluğu	5	7,4	“Ortaokulda müzik dersindeki şarkılar bir araç olarak kullanıldığına göre, bence ortaokul düzeyi için çocuk şarkısı bestelerken dikkat edilmesi gereken en önemli unsur, doğal olarak şarkının konusudur.” “Ders kazanımlarına hizmet etmelidir.” “Belirli gün ve haftalar için bol bol şarkı bestelenmeli.”
Toplam	68 ⁷	100	

Tablo 9’da yer alan bulgulara göre ortaokul düzeyi için şarkı bestelerken dikkat edilmesi gereken konuların yedi kategoride incelendiği görülmektedir. Bu kategoriler şarkıların ses sınırlarının öğrenci yaş gruplarına uygunluğu (f=15) %22, şarkı sözlerinin yaş gruplarına uygunluğu (f=13) %19,1, ritmik yapıların öğrencilerin düzeyine uygunluğu (f=13) %19,1, prozodi kurallarına uygunluğu (f=8) %11,8, öğrencilerin beğeni ve talepleri (f=7) %10,3, ton ve makam kurallarına uygunluğu (f=7) %10,3, konu ve kazanımlara uygunluğu (f=3) %7,4 olarak belirlenmiştir.

Ortaokul Müzik Öğretmenlerinin Derslerinde Son Yıllarda Yeni Bestelenmiş Çocuk Şarkıları ve Klasikleşmiş Çocuk Şarkılarına Yer Verme Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problem cümlesi “ortaokul müzik öğretmenlerinin derslerinde son yıllarda yeni bestelenmiş çocuk şarkıları ve klasikleşmiş çocuk şarkılarına yer verme durumları nasıldır?” biçiminde oluşturulmuştur. Bu alt

⁷ Öğretmenler bu soruda frekans hesaplamasında birden fazla değerlendirilebilecek yanıtlar verdiği için toplam frekans değeri, çalışma grubunda yer alan öğretmen sayısından (n= 30) fazladır.

problem kapsamında öğretmenlere dört ayrı soru yöneltilmiştir. Bu alt probleme ilişkin bulgular sırasıyla Tablo 10, 11, 12 ve 13'te sunulmuştur.

Tablo 10. Müzik Öğretmenlerinin Yeni Bestelenmiş Çocuk Şarkılarına Derslerinde Yer Verme Durumuna İlişkin Görüşleri			
Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Olumlu görüşler	20	67	<p>“Yeni şarkılar daha fazla müfredata girmeli diye düşünüyorum başarılı buluyorum. Youtube üzerinden çocuklara dinletiyorum ve yer veriyorum.”</p> <p>“Yer veriyorum. Yeni bestelenmiş şarkılar gayet başarılı, keşke hepsinin güncel karaoke alt yapısı olsa, çocuklar daha çok ilgi gösterir.”</p> <p>“Makamsal yazılmış yeni şarkılara yer veriyorum ve başarılı buluyorum. Eski ile aralarındaki fark, bunlar daha güncel.”</p> <p>“Yeni bestelenmiş çocuk şarkıları gayet güzel, yeni nesil çocuk şarkıları kitabını derslerde kullanıyorum. Klasik şarkılarla farkları ise her şarkı kendi dönemini yansıtıyor. Bu yüzden eskiler çocuklara demode geliyor.”</p> <p>“Yeni nesil çocuk şarkıları kitabındaki şarkılara derslerde yer veriyorum. Yeni nesil çocuk şarkılarını çok seviyorlar. Eski şarkılar dönem değiştiği için demode gelmeye başladı. Yeni şarkılar bizler için kurtarıcı oldu.”</p> <p>“Yer vermeye çalışıyoruz. Son yıllarda bestelenmiş çocuk şarkıları biraz daha günümüz öğrencilerine hitap edebiliyor.”</p> <p>“Son yıllarda bestelenmiş makamsal çocuk şarkılarını öğrencilerin daha ilgi ve istekle seslendirdiklerini gözlemliyorum. Derslerimde muhakkak bu şarkılara yer veriyorum.”</p>
Olumsuz görüşler	8	26	<p>“Başarılı bulmuyorum. Yer vermiyorum. Konuları çok basit ve basit yapıdalar.”</p> <p>“Her şarkı yaşadığı dönemi yansıtıyor. Yer vermiyorum.”</p> <p>“Güzel bulmuyorum ve yer vermiyorum. Klasikleşmiş çocuk şarkılarının sözel içeriği daha zengin ve akılda kalıcılığı daha fazla.”</p> <p>“Yer vermiyorum. Yazılmış olmak için yazılan, içeriği kazanımlara uymayan parçalar ve çok basit yapıdalar.”</p> <p>“Yeni nesil çocuk şarkılarına yer vermiyorum. Eski şarkılar daha güzel ve içerik olarak daha zengin şarkılar.”</p>
Taleplere göre değişken görüşler	2	7	<p>“Genellikle yer vermiyorum. Talep oldukça yer veriyorum.”</p> <p>“Eskiler güzeldir ben eski besteleri daha çok seviyorum, daha kaliteli ve daha iyi bildiğim için onlara öncelik veriyorum. Yenilere bazen yer veriyorum.”</p>
Toplam	30	100	

Öğretmen yanıtlarından elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin (f=20) %67 oranında müzik derslerinde yeni bestelenmiş güncel çocuk şarkılarına yer verdikleri gözlemlenmektedir. Öğretmenlerin bir kısmı (f=8) %26 oranla derslerde yeni bestelenmiş çocuk şarkılarına yer vermemekte ve bu şarkıları eski klasik çocuk şarkılarına göre basit bulmaktadır. Genel olarak yer vermeyen fakat talep oldukça derslerinde kimi zaman yeni bestelenmiş çocuk şarkılarına yer veren öğretmenlerin (f=2) %7 oranında olduğu, ancak onların da genel olarak eski çocuk şarkılarını daha kaliteli buldukları görülmektedir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Ortaokul Öğrencilik Dönemlerinde Öğrendikleri Çocuk Şarkılarına Müzik Derslerinde Yer Vermesine İlişkin Bulgular

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Olumsuz tepkiler	13	43	“Olumsuz tepkiler veriyorlar ve demode buluyorlar.” “Hayır eski dönem şarkılara yer vermemeye çalışıyorum çünkü beğenmiyor, sıkılıyorlar.” “7. ve 8. sınıflar olumlu tepkiler vermiyor ve dalga geçiyorlar.” “Öğrettiğim oldu ama çabuk sıkılanlar oldu, iyi tepki vermiyorlar.” “Klasikleşmiş kendi zamanımdan kalan şarkıları öğretmiyorum demode buluyorlar.”
Olumlu tepkiler	9	30	“Olumlu tepkiler veriyorlar, genel olarak seviyorlar. Ortalamada sevenlerin sayısı daha fazla.” “Bu eski şarkıları özellikle eski arşiv kayıtlarıyla dinletiyorum ve öğretiyorum. Çok ilgilerini çekiyor ve mutlu oluyorlar.”
Değişken tepkiler	8	27	“Genel olarak olumlu karşılıyorlar. Bazen sıkılıyorlar eski şarkılardan, Yurdumda, Annemize Türkü öğrettiğim şarkılar arasında.” Zamanında kendi öğrendiğim şarkıları öğretmeye çalışıyorum. 5. ve 6. sınıflar olumlu tepki veriyorlar.” “Öğretiyorum tabii, genel olarak sakin karşılıyorlar, fazla çöşku yok.”
Toplam	30	100	

Tablo 11’deki bulgulara göre öğretmenler (f=13) %43 oran ile öğrencilerin olumsuz tepkiler verdiğini belirtmişlerdir ve öğrencilerin bu şarkıları demode bulduklarından söz etmişlerdir. (f=9) %30 oran ile öğrencilerin olumlu tepkiler verdiğini düşünen öğretmenler kendi çocukluklarında öğrendikleri şarkıları öğrettiklerinde olumlu tepkiler aldıklarını belirtmişlerdir. (f=8) %27 oranla

öğretmenler kendi çocukluklarında öğrendikleri şarkıları öğrettiklerinde öğrenci tepkilerinin değişkenlik gösterebildiğini belirtmişlerdir.

Tablo 12. Ortaokul Müzik Dersi Repertuarına Klasikleşmiş Çocuk Şarkıları ve Güncel Çocuk Şarkılarının Eklenmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri			
Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Güncel ve klasik şarkılar	23	77	<p>“Hem klasikleşmiş hem de güncel şarkılar yer almalı diye düşünüyorum. Ben söylerken zorlanmayacakları, akılda kalıcı sözler ve melodilerden oluşan, hareketli tempoya sahip şarkıları tercih ediyorum.”</p> <p>“İkisi de programda olmalı fakat biraz sadeleştirme yaparak ekle çıkarlar ile program güncellenirse çok güzel olur.”</p> <p>“Her ikisi de olsa güzel olur fakat kitap repertuarları düzenlenmeli ve bazı eserler çıkmalı, bazı yeni eserlere yer verilmeli.”</p> <p>“Ortaokulda müzik dersi, bazı değer ve alışkanlıkların öğretilmesi, kazanıma dönüştürülmesi için bir araç olarak kullanılıyorsa, o aracın her dönemde güncellenmesi ve temsil sorununun ortadan kaldırılması gerekir. 20-30 yıl önceki toplumsal değerler, popüler kültür, alışkanlıklar, yaklaşımlar, toplum ve bireyin tüm yaşantısına ait her şey günümüzle birebir örtüşmüyor. Doğal olarak bazı istendik davranışların kazandırılmasında araç olarak kullanılacak şarkıların da günümüz şartlarına göre güncellenmesi gerekmektedir. Şahsi kanaatim; klasikleşmiş şarkılar, temel değerlerin öğrencilere kavratılarak istendik davranışlara dönüştürülmesi sürecinde yeni bestelenmiş şarkılara göre daha yalın, sade, gerçekçi, olduğu gibi, saf bir özellik taşımaktadır. Bu nedenle varlığı önemlidir. Dengeli bir şekilde her ikisi de kullanılmalıdır.”</p>
Yalnızca klasik şarkılar	4	13	<p>“Klasikleşmiş şarkılar olmalı, güncel parçaların sanatsal değerinin çok yüksek olduğunu düşünmüyorum. Sözel içeriğine bakıldığında da çok basit sözel içeriğe sahipler. Ayrıca çocuklar eve gidip ailesine öğrendiği klasik şarkılardan bahsettiğinde ailenin de bunu biliyor olması çocukları heveslendirip mutlu ediyor ve motive oluyorlar.”</p> <p>“Eski şarkıların daha zengin içeriklere sahip olduğunu düşünüyorum. Sadece eski klasikleşmiş şarkılar olmalı.”</p>
Yalnızca güncel şarkılar	3	10	<p>“Kesinlikle yeni şarkılara yer verilmeli çünkü çocuklar yeni şarkıları seviyor. Teknoloji daha çok derslerde kullanılmalı ve şarkıların alt yapıları hazırlanmalı, bizler de materyal olarak kullanabilmeliyiz.”</p> <p>“Güncel şarkılar yeni nesile daha çok hitap ediyor. Sadece güncel şarkılar olsa herşey daha güzel olabilir.”</p>
Toplam	30	100	

Tablo 12'deki bulgular güncel ve klasik şarkıların her ikisinin de ortaokul müzik derslerinde yer verilmesi yönünde görüşlerin (f=23) %77, yalnızca klasikleşmiş şarkıların olması yönünde görüşlerin (f=4) %13 ve yalnızca güncel şarkıların olması yönünde görüşlerin (f=3) %10 oranında olduğunu göstermektedir. Öğretmenler bu soruyu yanıtlarken genel olarak hem eski hem de yeni şarkıların bir arada verilmesini ve repertuarın güncellenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 13. Müzik Öğretmenlerinin Yerli ve Yabancı Popüler Şarkılara Müzik Derslerinde Yer Vermesine İlişkin Bulgular

Kategoriler	f	%	Örnek İfadeler
Olumlu görüşler	25	83,3	<p>“Seviyor ve çok dinliyorlar. Uygun bulursam ödül olarak yer veriyorum.”</p> <p>“Sözlerine dikkat ederek sınıfta dinlemelerine izin veriyorum. Seviyorlar ve ilgileri o yönde. Onları bu müzik türleri ile ilgili bilinçlendirmeye çalışıyorum, bilinçaltlarına etkisi olabileceğinden, yaşamlarını olumsuz etkileyeceğinden bahsediyorum. Çok fazla pop, rap gibi türler dinlerlerse isyankar negatif ve hırçın kişiliklere dönüşebiliyorlar.”</p> <p>“Derslerde pek kullanmak istemiyorum fakat bu şarkılara ilgileri çok büyük, o yüzden yer veriyorum. Keşke bu şarkılar gibi ritmik yapıya ve alt yapıya sahip şarkılar bestelense.”</p> <p>“Pop ve rap çok fazla dinliyorlar. Yer veriyorum fakat verdiğim şarkıları seçerken şarkı sözlerinin yaşlarına uygun olmasına ve şarkıların melodik yapılarının zengin olmasına özen gösteriyorum.”</p> <p>“Yer veriyorum. Şimdiki nesilde özellikle kızlarda K-pop modası var. Erkek ve kızlarda genel olarak da Türkçe rap modası var. Ben de kendim R&B ve hiphop sevdiğim için bilmedikleri, onlara göre eski ama duyduklarında hoşlarına giden şarkıları açıyorum. Anlamını okutuyorum. Ayrıca onlara da izin veriyorum. Bana bilmediğim yeni şarkılar açıp beni güncelliyorlar.”</p>
Olumsuz görüşler	5	16,7	<p>“Yer vermiyorum. Şiddetle karşıyım.”</p> <p>“Öğrencileri kötü alışkanlıklara ve tembelliğe ittiğine inandığım için yer vermiyorum.”</p> <p>“Kesinlikle yer vermiyorum çünkü davranışlarını ve karakterlerini olumsuz olarak etkiliyor. Tamamen dinledikleri fenomen ve şarkıcılar gibi davranmaya çalışıyorlar ve lüks eşyalara, argo kelimelere çok hevesleniyorlar.”</p>
Toplam	30	100	

Öğretmen yanıtlarından elde edilen verilere göre; öğretmenlerin (f=25) %83,3 derslerinde yerli ve yabancı popüler şarkılara genel olarak yer verdiği görülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerinin yerli ve yabancı popüler şarkıları çok sevdiğini ve bu yüzden derslerinde yer verdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler ayrıca popüler şarkıları derslerde kullanırken sözlerin öğrencilerin yaşlarına uygunluğuna ve müzikal olarak zengin şarkılar seçmeye çalıştıklarına değinmişlerdir. Derslerinde kesinlikle yerli-yabancı popüler şarkılara yer vermeyen (f=5) %16,7'lik kısımdaki öğretmenler ise yerli-yabancı popüler şarkıların genel olarak öğrencilerin davranışlarını olumsuz etkilediğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

Görüşme yapılan öğretmenlere görüşme sorularının haricinde eklemek istedikleri başka bir konu olup olmadığı sorulmuştur. Öğretmenlerden alınan yanıtlardan bazıları şu şekildedir:

“Ders kitaplarına daha güncel ve öğrencilerimizin seviyesine uygun bestelere yer verilmeli.”

“Eskilerden yavaş yavaş kopmamız ve kendimizi yeni nesile adapte etmek için onların dinlediklerini dinlememiz ve öğrenmemiz lazım. Onlarla bağ kurmamızın başka yolu yok. Bağ kuramazsak da kesinlikle derste bizi dinlemez ve saygı duymazlar. Onların ilgilendikleri müziklerle ilgili bir müzik öğretmenleri olarak analiz yaptığımız zaman onların ilgi ve saygılarını kazanıyoruz. Sevdikleri şarkılar üzerinden konu anlatıldığı zaman da anlaşılması kolay ve akılda kalıcı oluyor. Yeni nesil bizim onların zamanına adapte olmamızı bekliyor ama bazı öğretmenler onları bizim neslimize adapte etmeye çalışıyor. Bu imkansız.”

“Kendimizi güncellememiz gerekiyor, yavaş yavaş içerikler güncellenmeli.”

“Popüler şarkılar gibi formlarda yazılmış çocuk şarkılarına ihtiyacımız var.”

“Gerçekçi olmak gerekirse ne yazık ki öğrencilerimiz yukarıda bahsi geçen özellikle milli ve manevi değerler başta olmak üzere bizi biz yapan tüm değerleri konu alan şarkılara pek ilgi ile yaklaşmıyorlar. Belki de değişen zamana göre bu konuları işleyen şarkıların da güncellenmesi gerekiyor. Yukarıda bahsi geçen konular dışında hangi konu diye sorulursa cevabı oldukça üzücü. En vasat müzik kanalında, sabah-tan akşama kadar tekrar eden en vasat şarkılarda işlenen ve beyinlere kazınmaya çalışılan konuları içeren şarkıları söylemekten keyif alıyorlar.”

“Öğrencilere ayak uydurabilmek için öğrencilerin dinlediği sevdiği şarkıları bilmemiz, analiz etmemiz gerekiyor. Sözleri ve içerikleri uygun olanları kullanarak onların günlünü kazanabilir, dersleri daha keyifli hale getirebiliriz.”

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma ortaokul müzik öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak en çok beğenilen beş çocuk şarkısının belirlenmesi, beş şarkının besteleme teknikleri bakımından ortak özelliklerinin saptanması, müzik öğretmenlerinin kaynak kullanımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, ortaokul çocuklarının şarkılarda zorlandıkları konuların ortaya çıkartılarak bu yaş grubu için çocuk şarkısı besteleme tekniklerine ilişkin önerilerin ortaya konması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen başlıca sonuçlar şunlardır:

Araştırmanın bir sonucu olarak Fatih Peşmen'e ait *Tebessüm*, Çanakkale Türküsü, Mahir Dinçer'e ait *Yurdumda*, Yavuz Durak'a ait *Mavi Gezegen* ve Yakup Aksoy'a ait *Bilmece* isimli şarkılar en sevilen beş şarkı olarak belirlenmiştir. Belirlenen beş çocuk şarkısının içerdiği ses sınırının, ergenliğe bağlı ses mutasyonu döneminde çocuk ses sınırlarına uygun olduğu sonucuna varılmıştır. En sevilen beş şarkının tonal ve makamsal özelliklerine bakıldığında üç şarkının tonal, iki şarkının ise makamsal özellikler gösterdiği belirlenmiştir. Sevilen beş şarkı içerisinde bulunan makamsal sözlü müzik eserlerinin Türk müziği hüseyini makamında olduğu görülmektedir. En sevilen çocuk şarkılarından Yakup Aksoy'a ait *Bilmece* şarkısı 2015, Yavuz Durak'a ait *Mavi Gezegen* şarkısı ise 2004 yılında TRT Popüler Çocuk Şarkıları Yarışması'nda birincilik ödülü almış ve Fatih Peşmen'e ait *Tebessüm* şarkısı 2015 yılında aynı yarışma içerisinde ikincilik ödülü almıştır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda yeni bestelenmiş çocuk şarkılarının da en sevilen beş şarkı içerisinde olduğu gözlemlenmektedir. Yeni bestelenmiş çocuk şarkılarına ortaokul repertuarında yer verilmesinin müzik eğitiminin zamanı yakalaması ve güncel olması açısından faydalı olacağı düşünülebilir. Ortaokul müzik ders kitapları incelendiğinde *Yurdumda* şarkısına 8. sınıf ders kitabı repertuarında yer verildiği, *Tebessüm* şarkısına 6. sınıf ders kitabı repertuarında yer verildiği, *Çanakkale Türküsü*'ne ise yine 6. sınıf ders kitabı repertuarında yer verildiği görülmektedir. Fakat *Bilmece* ve *Mavi Gezegen* isimli şarkıların ortaokul ders kitapları içerisinde yer almadığı görülmektedir. *Bilmece* ve *Mavi Gezegen* isimli şarkıların, öğretmenlerin medya ve teknolojik haberleşme araçları üzerinden yaptıkları araştırmalar yoluyla öğrenilmiş ve öğrencilere öğretilmiş olabileceği çıkarımını yapmak mümkündür.

Ortaokul müzik derslerinde tercih edilen sözlü müzik eserleri türlerinin en sevilenden en az tercih edilene doğru sıralamasında, yerli ve yabancı popüler şarkılar, halk türküleri, Türk okul şarkıları, marşlar, öykünme şarkılar, aktarma şarkılar, tekerleme ve saymacalar şeklinde sıralandığı sonucuna varılmış ve

ninnilerin en az tercih edilen tür olduğu saptanmıştır. Yerli ve yabancı popüler şarkılar ortaokul öğrencileri tarafından çok fazla talep görmekte ve çok fazla tüketilmektedir. Sakar ve Maba (2015, s. 986) yaptıkları çalışmada ergenlerin dinlemeyi en çok tercih ettikleri müzik türünün popüler müzik ve alt türleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Hargrove (2019) hazırladığı tez çalışmasında ortaokulda eğitim görmekte olan ergenlerin popüler müzik ve alt türlerini dinlediklerini ve bu müziklerden keyif aldıklarını belirtmektedir. Ayrıca Hargrove ders içerisinde yapılan müzik dinleme etkinliklerinde popüler müzik türüne ait şarkılar kullanılmadığında, öğrencilerin derse olan ilgisinin dağıldığını, kendi aralarında konuşmalara başladıklarını araştırma sonuçları arasında vurgulamıştır.

Yerli ve yabancı popüler şarkıların fazla tüketilmesi ve sevilmesindeki ana etken olarak öğrencilerin sosyal medya ve teknolojik iletişim cihazların ile geçirdikleri zamanlarda, yerli ve yabancı popüler şarkılara çok fazla maruz kalmaları gösterilebilir. Müzik endüstrisinin sürdürdüğü pazarlama çalışmaları sonucunda yerli ve yabancı popüler şarkılar sürekli olarak karşımıza çeşitli yayın organlarında çıkartılmaktadır. Çevrelerinde ve okullarında popüler olan ya da arkadaş gruplarında lider konumda görünen arkadaşlarının dinlediği, sevdiği popüler şarkıları, arkadaş grupları içerisinde dışlanmamak, kabul edilmek ve beğenilmek için, popüler konumda veya lider konumda olan arkadaşlarının dinlediği yerli ve yabancı popüler şarkıları beğenmekte ya da beğenmiş gibi davranmaktadırlar. Kamalı ve Temiz (2017) yaptıkları çalışmada ortaokul öğrencilerinin dinlediği müzik türlerinin genel olarak arkadaşları ile benzeştiğini ve çoğunlukla popüler müzik ve alt türlerinin öğrenciler tarafından tercih edildiğini gözlemlemiştir. Bahsedilen durum bir genelleme olup, ergenlerin beğenilme arzusuna bağlı gösterimci tüketim ile müzik dinleme eylemleri gerçekleştirmeleri sebebiyle ilişkilendirilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, görüşme yapılan müzik öğretmenleri tarafından yerli ve yabancı popüler şarkıları çok fazla dinleyen öğrencilerde hırçınlık, uyumsuz davranışlar ve ayrıca şiddet eğiliminin arttığının gözlemlendiği ifade edilmiştir. Günindi Ersöz (2002) popüler müzik videolarının gençler üzerindeki etkisi üzerine yaptığı çalışmada, popüler müzik ürünlerinde ve videolarında yaratılan simgesel dünyanın, gerçek dünyanın algılanışını etkilediğini belirtmiştir. Günindi Ersöz, popüler kültür ürünlerinin şiddet, saldırganlık, erotizm ve pornografik unsurlar içerdiğini ve bunların çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yaratmasının kaçınılmaz olduğunu vurgulamıştır.

Ortaokul müzik derslerinde öğrencilerin söylemekten keyif aldığı konu ve temalar Atatürk ve vatan sevgisi, doğa ve hayvan sevgisi, yerli ve yabancı popüler

şarkıların içerdiği çeşitli konular ve temalar, barış ve sevgi temaları, özgürlük, insan ve yaşam temaları, mutluluk ve pozitif duygular içeren konu ve temalar, aşk ve duygusal temalı şarkılar olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin yerli ve yabancı popüler şarkılar içerisinde geçen tüm tema ve konuları sevdiği öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Öğrencilerin yerli ve yabancı popüler şarkılara gösterdikleri yoğun ilgi, araştırmanın bu sonucunda bir kez daha gözlemlenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda popüler kültürün ortaokul öğrencileri üzerinde oldukça büyük etkisinin olduğu çıkarımı yapılabilir.

Şarkıların temposuna ilişkin araştırma sonuçları incelendiğinde öğrencilerin çoğunlukla hızlı tempolu şarkıları sevdiği görülmektedir. Bu durum öğretmenler tarafından yine ortaokul öğrencilerinin ergenlik döneminde kendini gösteren hormonal değişiklikler ile ilişkilendirilmiş, öğrencilerin kanlarının kaynadığından ve yavaş şarkılarda öğrencilerin sıkıldığından bahsedilmiştir. Temposu yavaş olan şarkıların tercih edilmediği yönünde görüş bildiren öğretmenler, 7. ve 8. sınıf öğrencilerinde ergenliğe bağlı duygu durum değişikliklerinden ötürü yavaş ve duygusal şarkıların da tercih edilebileceği yönünde önemli bir detaya değinmişlerdir.

Ortaokul müzik derslerinde en çok sevilen şarkıların ortak özellikleri, şarkıların ritmik yapıları, şarkıların doğru prozodi ile yazılmaları, şarkıların ölçü sistemlerinin kolay olması, şarkıların kolay söylenebilmesi ve şarkıların tonal yapılarının basit olması şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonuçları ortaokul müzik derslerinde tercih edilen şarkılarda öğrencilerin en çok tonal şarkıları tercih ettiğini göstermektedir. Bu sonuç, öğrencilerin tonal şarkıları daha rahat öğrendiklerine işaret etmektedir.

Öğrencilerin şarkılarda en çok zorlandıkları durumlara ilişkin sonuçlara bakıldığında, ilk sırada şarkıların ses sınırları olduğu dikkat çekmektedir. Öğrencilerin ergenlik döneminde geçirdikleri ses mutasyonu nedeni ile bu zorluğun yaşandığı düşünülmektedir. İlgili literatür ışığında, araştırma kapsamında incelenen şarkıların ergenlik döneminde ses mutasyonu sorunu ile karşı karşıya gelen çocukların ses sınırlarına uygun olduğu söylenebilir (Gackle, 1991).

Şarkıların ritmik yapılarından kaynaklanan zorlukların ise öğrencilerin müzikal hazır bulunuşluk düzeyleri ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Özellikle üçleme, noktalı sekizlik ve onaltılık ritm kalıplarının öğrenciler tarafından algılanmasının pek kolay olmadığı belirtilmiştir. Prozodi kurallarına uygun olmayan ve yanlış prozodi ile yazılmış şarkılar da öğrencilerin zorlandığı bir diğer konudur. Yanlış

prozodi ile bestelenmiş şarkılar öğrencilerin kelimeleri yanlış telaffuz etmesine neden olmakta ve şarkı içerisinde geçen kelimelerin yanlış anlamlandırılmasına neden olmaktadır. Şarkıların tonal ve ezgisel yapılarında yaşanan zorluklar ise şarkıların melodik yapısında bulunan atlamalı sesler ve tonalitede bulunmayan altere edilmiş sesler geldiğinde yaşanmaktadır. Tonalitede ya da makam dizisinde yer alan değiştirici işaretlerin fazla olmasının öğrencilerin gözünü korkutuyor olabileceği ve bu durumun icralarını olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Şarkıların uzunlukları ise öğrencilerin şarkıyı öğrenme ve ezberleme sürecini zorlaştırabilmektedir. Ayrıca müzik öğretmenleri uzun şarkılarda öğrencilerin sıkıldıklarını belirtmişlerdir. Ölçü sisteminden kaynaklanan sorunlar ise eksik ölçü ile başlayan şarkılarda ve 9/8'lik, 7/8'lik gibi ölçü sistemlerine sahip şarkılarda gözlemlenebilmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre müzik öğretmenleri şarkıların ritmik yapıları, ses sınırları, şarkıların derste işlenecek konu ve kazanımlara uygun olması, şarkıların öğrenci yaş grubuna uygunluğu, şarkıların kolay ezberlenebilir ve söylenebilir olması, hareketli ve pozitif duygular içeren şarkılar olması, şarkıların prozodi kurallarına uygun yazılması, öğrencilerin müzikal kazanımlarına hizmet edecek şarkılar olması ve şarkıların ölçü sistemine dikkat etmektedirler. Öğretmenlerin şarkı seçiminde pek çok konuyu önemsemeleri ve titiz davranmaları müzik eğitiminin niteliği açısından memnuniyet vericidir.

Öğretmenlerin ortaokul müzik derslerinde ders kitabı dışında yardımcı kaynak kullanıp kullanmadıklarına ilişkin araştırma sonucu öğretmenlerin genel olarak ders kitabı dışında kaynak kullandığına yöneliktir. Ders kitabı haricinde kaynak kullanmalarındaki en büyük etken, öğretmenleri ortaokul müzik ders kitaplarının yetersiz bulmalarındadır. Öğretmen görüşlerine göre müzik ders kitaplarının yetersizliği, ders dışı kaynak ihtiyacını doğurmuştur. Müzik öğretmenleri genel olarak ders dışı kaynak olarak internet üzerinden ulaşabilecekleri nota siteleri, öğretmen forumları, müzisyen forumları ve özellikle de Youtube video sitesini kullandıklarını belirtmişlerdir. Teknolojinin gelişmesi ile araştırma faaliyetlerinin kolaylaştığını söyleyen eğitimciler internet sayesinde ders dışı yayın ve kaynak bulmakta zorlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Atav, Akkoyunlu ve Sağlam (2006, s. 38) yaptıkları çalışmada “sınırsız bilgi kaynağı ve bilginin paylaşılmasında yeni öğretim yöntemleri sunan internet, öğrenci ve öğretmenlerin çeşitli kaynaklara ulaşmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle birçok eğitimci, interneti, öğretim programlarını zenginleştirmek amacıyla kullanmaktadır” görüşü ile internetin eğitimciler için önemini vurgulamışlardır. Taylan Özer (2020, s. 376) yaptığı çalışmada internetin eğitim için önemini vurgulamış, eğitim

kaynaklarına ulaşmak için zaman, mekan, maliyet ve coğrafya gibi etkenleri ortadan kaldırarak dünyayı küçük bir köy haline getirip herkesin bilgiye ulaşmasını kolaylaştırdığını belirtmiştir. Taylan Özer günümüzde kütüphanelerin ve yayın evlerinin kaynakları dijital ortama aktardıklarını ve bu sayede öğrenci, araştırmacı ve öğretmenlerin bu kaynaklara zaman tasarrufu sağlayarak hızlı bir şekilde ulaştığını belirtmiştir. Bu çalışmada ayrıca öğretmenlerin eğitim teknolojilerinin etkin bir kullanılarak derslere entegre edilmesinin ve öğretmenlerin bu konuda yeterlilik kazanmalarının eğitim için hayati önem taşıdığını vurgulamıştır.

Ortaokul müzik öğretmenleri tarafından çocuk şarkısı besteleme tekniklerine yönelik ses sınırlarına önem verilmesi, çocukları zorlayacak ses genişliklerinden kaçınılması ve eğitim müziği bestecilerinin mutasyon dönemindeki çocuk ses sınırlarını gözeterek besteleme çalışmaları yapmaları önerilmektedir. Araştırma sonuçları doğrultusunda ergenliğe bağlı ses mutasyonu döneminin getirdiği zorluklarla baş etmek adına öğretmenlerin mutasyon dönemi ses değişimlerine bağlı ses sorunları konusunda yeterli bilgiye sahip olmaları için uzman kişiler tarafından verilecek hizmet içi eğitimlerin uygulamaya geçirilmesi önerilmektedir.

Eğitim müziği besteciliğinde dikkat edilmesi gereken başka bir konu ise şarkı sözlerinin yaş gruplarına uygunluğu olarak belirlenmiştir. Sözcüklerin, cümlelerin ve cümlelerden oluşan anlam bütünlüklerinin insanlar üzerinde etkisi büyüktür. Çocuk şarkılarının da sözlü müzik eserleri olduğu düşünüldüğünde şarkı sözlerinin öğrenciler üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin olabileceğini söylemek mümkündür.

Ortaokul döneminde eğitim görmekte olan çocuklar ergenliğin erken ergenlik dönemini yaşamaktadırlar. Duygu durum değişikliklerinin yoğun olarak yaşandığı bu dönemde çocuklar şarkı sözlerinden etkilenebilmektedirler. Bu nedenle ortaokul kademesi için besteleme çalışmalarında şarkı sözlerine özellikle dikkat edilmelidir. Şarkı repertuarı, ergenlerin psikolojisini negatif yönde etkilemeyecek şarkılar olmasına önem verilerek büyük bir titizlikle oluşturulmalıdır.

Müzik öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun derslerinde yeni bestelenmiş çocuk şarkılarına yer verdikleri araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Yeni bestelenmiş çocuk şarkıları, yeni nesil çocuk şarkıları olarak da isimlendirilebilir. Şarkıların çağı yakalaması ve güncellenen kazanımlara hitap etmesi önemli bir durumdur. En sevilen beş şarkı içerisinde üç yeni nesil çocuk şarkısının olmasına ilişkin araştırma sonucu çocukların bu şarkıları ne kadar sevdiği ve yeni nesil şarkıların günümüz müzik derslerindeki yerini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın bir başka sonucu, müzik öğretmenlerinin kendi ortaokul dönemlerinde öğrendikleri çocuk şarkıları ile yerli ve yabancı popüler şarkılara derslerinde genellikle yer verdiği yönündedir. Bu çalışmada ortaokul müzik dersi repertuarında güncel ya da klasikleşmiş şarkıların yer almasına ilişkin olarak, güncel ve klasikleşmiş şarkıların bir arada yer verilerek kitapların güncellenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu noktada ortaokul müzik dersi kitaplarında bulunan repertuarın yeni bestelenmiş çocuk şarkıları ile harmanlanarak, klasik çocuk şarkıları ile dengeli bir biçimde sunulması ve bu doğrultuda müzik dersi kitaplarının güncellenmesinin doğru bir yaklaşım olacağını ifade etmek yerinde olacaktır.

KAYNAKÇA

- Arslan, H. & Kırhoğlu, M. (2019). Madde alt kültürünün dile gelmiş hâli: Rap müzik. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 6(3), (821-845) DOI: 10.15805/addicta.2019.6.3.0075
- Akıncı, M. Ş. (2018). Müzik eğitiminde çocuk şarkılarının seçimi: Eğitim programı, teknik, fiziksel, duygusal durumlar ve çeşitli diğer etmenler. *Journal of International Social Research*, 11(59), (700-709) DOI:10.17719/jisr.2018.2679
- Akıncı, M. Ş. (2019). Müzik eğitiminde çocuk şarkılarının seçimi: Müzik yazınsal kurallar ve ilişkili etmenler. *Social Sciences Studies Journal*, 5(38), (3471-3479) DOI:10.26449/sss.1593
- Atav, E., Akkoyunlu, B. & Sağlam, N. (2006). Öğretmen adaylarının internete erişim olanakları ve kullanım amaçları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, s. 37-44. Erişim adresi: <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/723-published.pdf>
- Bartneck, R. (2016). *Vom umgang mit der mutation in bezug auf chorische stimmbildung*. (Yüksek lisans tezi) Universität für Musik und darstellende Kunst Graz: Avusturya/ Graz.
- Cevanşir, B. & Gürel, G. (1982). *Foniatrı*. İstanbul: Sanal Matbaacılık.
- Eren, O. (2007). *Müzik sanatında biçim ve yorumlama*. (Yayınlanmamış sanatta yeterlik tezi) Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir (No: 210017)
- Gackle, L. (1991). The adolescent female voice characteristics of change and stages of development. *Choral Journal*, 31(8), 17-25. Erişim adresi: <https://www.jstor.org/stable/i23546856>
- Günindi Ersöz, D. A. (2002). Popüler kültür ürünlerinden müzik videolarının gençler üzerindeki olumsuz etkileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 5(5), Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/spcd/issue/21105/227295>
- Hargrover, T. K. (2019). *Listening in the secondary music classroom*. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi) Minot State University: United States, Erişim adresi: <https://www.proquest.com/openview/c5f87e2faec4f9a16b2d9ea3f6f84c28/1?pq-origsite=gscholar&cb-l=18750&diss=y>
- Kamalı, C. & Temiz, E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin müzik tercihlerinin ve bu tercihleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Fine Arts*, 12(4), 280-298. DOI: 10.12739/NWSA.2017.12.4.D0207

- Kılıç, S. (2013). Örnekleme yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-46. DOI: 10.5455/jmood.20130325011730
- McCracken, G. (1988). *The long interview*. California: Sage Publications.
- Newberg, M.D. & Waldman, M.R. (2012). *Words can change your brain*. New York: Penguin Group.
- Oakes, S. (2000). The influence of the musicscape within service environments. *Journal Of Services Marketing*, 14(7), (539-556). DOI:10.1108/08876040010352673
- Sakar, M. H. & Maba, A. (2015). Ortaokul öğrencilerinin müziksel tercihleri ve dinleme pratikleri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 980-996. Erişim adresi: <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/musical-preferences-and-listening-practice-of-secondary-schoolstudents.pdf>
- Şensoy, H. (1992). *Karşılaştırmalı olarak 17. ve 20. yy'lar arasında Türk müziğinde ve Avrupa kökenli müzikte kullanılan formların birbirlerine benzerlikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul (No: 22629)
- Taylan Özer, G. (2020). Dijital okuryazarlık: Araçlar, metodolojiler, uygulamalar ve öneriler. (Ed. Ş. Sağıroğlu, A. Kılıç, H. İ. Bülbül, M. Küçükali) *Eğitim amaçlı internet kullanımı* (s. 375-410). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Took, K. J. & Weiss, D. S. (1994). The relationship between heavy metal and rap music and adolescent turmoil: Real or artifact? *Adolescence*, 29(115), 613-621. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/15367247_The_relationship_between_heavy_metal_and_rap_music_and_adolescent_turmoil_real_or_artifact
- Tuğçular, E. (2015). Eğitim müziği besteleme dersinde izlenen yöntemler (Gazi Üniversitesi örneği), *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi* 1(1), 1-12. DOI:10.5578/AMRJ.8895
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.